

Nr 174.

Av herr **Lindblom** m. fl., *angående viss ändring av lagen om adoption.*

Enligt gällande lag om adoption har domstol alltid att pröva huruvida adoption i det särskilda fallet lämpligen må äga rum. Domstolen har att införskaffa erforderlig utredning, och inhämtande av yttrande från barnavårdsnämnd är obligatoriskt när barnet ej fyllt 18 år. Jämlikt 8 § adoptionslagen gäller såsom betingelse för att adoption må medgivas, att adoptionen finnes löfelig till gagn för barnet samt att särskild anledning är till adoptionen. Beträffande sökande som har förstarvinge upptager lagen det särskilda stadgandet att tillstånd till adoptionen skall vägras om ej synnerliga skäl tala för adoptionen. Det intresse, som man velat tillgodose genom detta stadgande, är de egna legitima avkomlingarnas skyddande mot intrång.

I en motion vid 1938 års riksdag föreslogs utredning rörande ändring av 8 § i adoptionslagen av den innebörd, att lagen icke skulle lägga hinder i vägen för att barnfattiga familjer, med t. ex. endast ett eller två barn, skulle fullständigas genom adoption av ännu ett. Denna motion tog sikte på de fördelar som borde kunna beredas barn, födda i enbarnsäktenskap, därigenom att de bleve uppfostrade tillsammans med ytterligare ett barn, som för sagda ändamål skulle få adopteras. Första kammaren biföll motionen under det att andra kammaren biföll utskottsmajoritetens hemställan om avslag. Den i motionen väckta frågan hade därmed förfallit.

Frågan kom emellertid åter vid 1940 års riksdag. I motion (II:193) hemställdes nu att riksdagen ville besluta hos Kungl. Maj:t anhålla *dels* om åtgärders vidtagande för sådan statistisk redovisning av de år för år av domstolarna medgivna adoptionerna, att adoptionsinstitutets samhällliga verkningar därav framgå, och *dels* om utredning rörande ändringar i lagen om adoption i syfte att de med adoption avsedda fördelar må komma långt större antal barn, framförallt barn utom äktenskapet, till godo än för närvarande är fallet.

I anledning av motionen begärdes yttrande av statens inspektör för fattigvård och barnavård, vilken i sitt remissvar yttrade bl. a. "Jag kan sålunda icke finna något bärande skäl för bibehållande av den nuvarande inskränkningen i adoptionsrätten för personer med egna barn. Ett bortfallande av denna begränsning skulle å andra sidan möjliggöra adoption i ett låt vara icke synnerligen stort antal fall där adoption kunde vara socialt önskvärd men nu är eller betraktas som utesluten. — — — På grund av det nuvarande lagstadgandet och tidigare samt alltjämt här och var gängse rättstillämpning torde barnavårdsnämnder eller advokater ganska allmänt vid konsultationer upplysa om att det

möter svårigheter eller är praktiskt taget omöjligt att få tillstånd till adoption, om sökanden har egna barn, varefter frågan om adoption får förfalla. — I den vacklande rättspraxis på denna punkt ser jag ytterligare ett, i och för sig tillräckligt, skäl för en lagändring.”

I anledning av motionen yttrade första lagutskottet bl. a.: ”I varje fall synes lagens nuvarande ordalag vara strängare än som påkallas av det intresse man vill tillgodose, och de skulle även kunna föranleda därtill, att i vissa situationer en önskvärd adoption icke kommer till stånd. Det är här icke enbart fråga om den tolkning, som stadgandet erhåller vid domstolsprövningen, utan även om den uppfattning som allmänheten bibringas. Med hänsyn härtill finner utskottet, att önskemålet om en uppmjukning av lagens hithörande bestämmelser bör tillmötesgås.”

Första kammaren biföll utskottets förslag om utredning medan andra kammaren följde en vid utlåtandet fogad reservation om avslag. Frågan hade sålunda fallit även denna gång.

Nu har emellertid frågan på visst sätt ytterligare aktualiserats genom ett fall som redovisats av justitieombudsmannen förra året. Detta gäller ett ärende varvid rätten medgivit adoption utan att enligt J.O:s mening *synnerliga skäl* förelagat. Det föreligger visserligen ingen direkt anmärkning mot respektive domhavande, men enbart den omständigheten, att en domares försök till välvillig tolkning till förmån för en adoption måste föranleda erinran från J.O:s sida, synes tala för att en ändring bör komma till stånd. Vid åtskilliga domstolar har man enligt vad som upplysts givit villkoret ”synnerliga skäl” en välvillig tolkning, men detta torde inte vara allmänt, och såsom ovan anförts torde frågan om adoption i många fall icke komma så långt som till domstolarna, på grund av att de rådgivande instanserna icke kunna vid förfrågan ställa i utsikt en sådan tolkning.

Det säger sig självt, att ett väsentligt ökat antal adoptioner av utom äktenskapet födda barn måste vara ägnat att åstadkomma en förbättring i deras livsvillkor, en humanitär lagstiftningsreform alltså, som icke behöver kosta staten några utgifter. Men även kommunerna skulle kunna få fördel av en dylik reform. På sin tid konstaterade lagberedningen genom en verkställd utredning, att fattigvårdsunderstöd till barn under 15 år var minst fyra gånger så allmänt bland de utom äktenskap födda som bland barn inom äktenskap och, om hänsyn togs endast till direkt understöd, åtta gånger så allmänt. Förhållandet torde knappast hava avsevärt ändrat sig sedan sagda undersökning skedde, låt vara att hjälpen nu i större utsträckning utgår på ett rationellare sätt.

Att något bör göras från samhällets sida för att i långt större utsträckning än nu sker öva barmhärtighet mot de små fosterbarnen genom att lätta vägen till adoptions genomförande lär få anses otvivelaktigt. En jämkning och uppmjukning av bestämmelserna i gällande adoptionslag framträder därför såsom en socialt betonad nödvändighet.

På grund av vad sålunda anförts tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande sådan ändring av 8 § lagen om adoption, att den för personer som äga bröstarvingar stadgade inskränknigen i rätten att antaga adoptivbarn upphäves.

Stockholm den 24 januari 1943.

E. A. Lindblom.

Emil Ahlkvist.

Ernst Åqvist.

A. Holmbäck.

Fredrik Ström.
